

Workstream 5 (deliverable: 5.2a in Bulgarian)

Част 5: Държавите-членки на ЕС-аргументи и факти

Март 2015

Финансиран от Генерална дирекция „Правосъдие“ на
Европейската комисия, програма Дафне

Договор за безвъзмездна помощ Брой: JUST / 2011 / DAP / AG /
3127

Координатор: проф . Мораг Макдоналд, Градски университет на
Бирмингам

Дата за започване: Декември 2012

Краен срок: декември 2014

With financial support from the DAPHNE Programme of the European Union

Настоящият доклад е изготвен в рамките на проект "От улицата до дома: изследване как интегриран подход за предоставяне на жилища и социални помощи може да редуцира заплахата от насилие срещу жените", финансиран от Европейската комисия, Генерална дирекция правосъдие.

Авторство:

Професор Мораг Макдоналд, Градски университет на Бирмингам

Д-р Джеймс Уилямс, Градски университет на Бирмингам

Д-р Карен Вейландт, независим консултант

Тази публикация е изготвена с финансовата подкрепа на Програмата на Европейския съюз-Дафне. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на Мораг Макдоналд, Джеймс Уилямс и Карен Вейландт и по никакъв начин не отразява възгледите на Европейската комисия.

За допълнителна информация, моля свържете се с:

Професор Мораг Макдоналд (координатор на проекта)

Социални изследвания и Отдел за оценка на качеството
Birmingham City University Attwood Building
City North Campus
Perry Barr
Бирмингам
B42 2SU

Тел: 0044 121 331 6305

Мобилен: 0044 7767777431

Ел.поща: morag.macdonald@bcu.ac.uk

Уебсайт: <http://streettohome.eu/>

Съдържание

Съдържание

Глава 1: Увод	5
1.2 <u>Методология</u>	5
Глава 2: Политика	6
2.1 <u>Домашно насилие</u>	6
2.2 <u>Без дом</u>	7
2.3 Социално настаняване и безопасна среда за жени с комплексни нужди	7
Глава 3: Жени и домашно насилие	9
3.1 Статистика за домашно насилие (ДН) в някои страни	9
3.2 Жени с различни нужди	9
Глава 4: Възприемане на домашното насилие	11
4.1 Растящо осъзнаване на ДН	11
4.2 Тълкуване и възприемане на причините за домашно насилие	11
4.3 Възприемане на сериозността от домашно насилие	11
Глава 5: Жени, бездомност и настаняване	13
5.1 Жени и бездомност	13
5.2 Бездомност, психично здраве и злоупотреба с дроги	13
5.3 <u>Настаняване първи подход</u>	13
Глава 6: Услуги за жени с различни нужди	15
6.1 Същност на приютите в някои страни членки	15
6.2 <u>Женски центрове</u>	16
6.3 <u>Съществуващи услуги</u>	16
6.4 <u>Примери на добра практика</u>	16
6.5 <u>Пропуски в услугите</u>	17
Глава 7: Нуждата от интегрирани услуги за холистична подкрепа	19
7.1 Многизмерен подход <u>против насилие срещу жени</u>	19
7.2 <u>Интегрирана подкрепа за жени</u>	19
7.3 <u>Интегрирана подкрепа при настаняване</u>	19

<u>Глава 7:Заключения и препоръки</u>	21
<u>7.1</u> <u>Заключения</u>	21
<u>7.2</u> <u>Препоръки</u>	21
<u>Показалец</u>	23

Глава 1: Въведение

Настоящият доклад очертава заключенията на работен пакет 5 по проект „ От улицата към дома“, програма Дафне. Работен пакет 5 е разработен в отговор на отпадане на партньорската организация от Холандия: това даде възможност за разработване на допълнителна тема по проекта.

Целта на тази пакет е да постави проекта в рамките на по-широкия европейски контекст. Целите на работния пакет са три:

1. Да изследва примери на добра практика за предоставяне на интегрирана подкрепа и настаняване в други страни от ЕС, които не са представени в проекта;
2. Да добави към базовата линия на текущата дейност и определяне на най-добрите практики, различните ограничения и проблеми във всяка страна партньор, свързани с предоставянето на жилища и социална подкрепа на женит, които живеят със заплахата от насилие;
3. Да допринесе за препоръките и документа визия на ЕС.

Работен пакет 5 също идентифицира примери на добри практики в още две страни от ЕС, които не са представени в настоящото партньорство. Целта на това е да се осигури по-задълбочен оглед на практиката, отколкото е възможно чрез в по-широк преглед на европейските страни-членки. Това условие-включване на още две държави, в които партньорите могат да извършват посещения за запознаване с най-добри практики, започна важна работа. Те са представени в два отделни документа.

С изграждането на една по-широка картина на контекста, в Европейския съюз, на работен пакет 5 предостави твърда база от знания, за да се добие по комплексна представа за реалната ситуация в Европа. Добавено е и мнението на практикуващите, които работят в областта на жилищното настаняване и социална подкрепа за жени, които имат комплексни нужди.

1.2 Методология

Работен пакет 5 използва смесен методологичен подход, включващ документални изследвания и интервюта с широк кръг заинтересовани страни. Проучването изследва широк спектър от политически документи и данни от научни изследвания. Проведени са интервюта с страни, които не са представени сред страните партньори.

Беше необходимо да се използва представителна извадка от държавите-членки в достъпни срокове. Извадката се състои от следните държави-членки: Австрия, Белгия, Хърватска, Дания, Франция, Италия, Полша и Португалия. В допълнение към тези страни, примери за добри практики бяха избрани от Ирландия и Румъния. Тези страни са избрани въз основа на редица критерии. Важно беше да отразяват различията между нови и по-стари страни-членки, както и да представляват различни географски региони.

Глава 2: Политика

В този раздел се посочват основните национални политики в областта на домашното насилие, бездомността, социални жилища и безопасно място за живеене, за жени с комплексни нужди в страните от извадката. Тя идентифицира конкретни политики, общи политики, подчертава разнообразието в подходите към тези въпроси в различни държави членки и показва някои от основните тенденции в последно време.

2.1 домашното насилие

Домашното насилие е специално издание за Европейския съюз. Европейската агенция за основните права (2014: 27) отбелязва: "Една на всяка три жени в ЕС е била подложена на физическо и / или сексуално насилие". През 2013 г., 13 милиона жени в ЕС са преживели домашно насилие през предходната година (Европейската агенция за основните права, 2014: 33).

Налице са редица препоръки и резолюции относно насилието срещу жени и момичета в продължение на много години. Всичко това е подкрепено от Истанбулската конвенция, приета през 2011 г., която задължава страните да криминализират всички форми на насилие, основано на пола по отношение на жените (Европейската агенция за основните права, 2014: 10).

Финансиране от страна на ЕС също допринася за защитата на жертвите на насилие. Подкрепящи действия за справяне с насилието срещу жените и да се осигурят права на жените, за да имат равни възможности-това е от основно значение за преодоляване на икономическото и социално неравенство, основна цел на Европейския съюз (Reingarde и др, 2012.). Програмата Дафне е посветена на финансирането на проекти, насочени към подобни проблеми от 1997 г. насам (Евробарометър, 2010).

Въпреки че основната отговорност за защитата на жените от насилие, основано на пола е на държавите-членки, ЕС също играе значителна роля в разработването на законодателни мерки в областта на гражданското и наказателното правосъдие, както и целенасочени политически инициативи. Тези инициативи включват повишаване на осведомеността, обмен на добри практики, както и подходящи мерки за овластяване на жените (Reingarde и др, 2012: 13.).

Домашното насилие е адресирано чрез редица закони в страните-членки. Много от тези закони са сравнително нови. Например, Хърватия прие Закон за защита срещу домашното насилие през 2009 г., който е променен два пъти през 2010 г. В Португалия, домашното насилие не е дори сметнато за криминално деяние до 1982 година.

Сред по-старите страни-членки на ЕС като Австрия, Дания, Франция и Италия, домашното насилие е засегнато само косвено, адресирано от националните наказателни кодекси до 2000 г., когато той е станал по-ясно идентифициран. Например, във Франция, изменения в Наказателния кодекс, идентифицират домашното насилие като престъпна дейност. В Италия, това стана отделно престъпление в Наказателния кодекс през 2009 г. (Stelmaszek и Фишър, 2012: 147).

В няколко държави-членки, обаче, законите не са специфични за пола. Дори там, където са направени изменения, те не са категорични за конкретните въпроси, пред които са изправени жените и децата. В действителност, в Полша няма закони, специално за насилието срещу жени (Stelmaszek и Fisher, 2012: 211).

Има известна тенденция към даване на общините по-голяма роля в борбата с домашното насилие. В *Националната стратегия на Дания за предотвратяване на насилието в интимните отношения*, общината, в която живее жената е длъжна да плати за нейния престой в приют. В Португалия скорошно държавен протокол дава отговорност на общините за осигуряване на жилища на жертви на домашно насилие, както и да предоставят пълен набор от услуги за подкрепа. Закон в Полша от 2005 г. *за борба срещу*

домашното насилие задължава всяка община да създаде интердисциплинарни екипи, включващи психолози, полицаи, социални работници и пробационни служители, които да работят по превенция на домашното насилие.

Финансирането на услугите се променя в различните държави-членки. Португалия, Полша и Австрия (и Испания, партньор по проекта) се подчертава в националното законодателство, че финансирането на услуги за лица, преживели насилие или домашно насилие трябва да бъде осигурено от държавата (Stelmaszek и Фишър, 2012: 5). В Хърватска се наблюдава по-малко позитивно отношение-"няколко местни правителства наскоро започнали да организират жилища за бездомни хора, което не е свързано с никакви конкретни, устойчиви политики."

2.2 Липсата на жилище

Жените, които са без дом са особено уязвими за насилие и тормоз. Има много доказателства за бездомни жени, които стават жертви на домашно насилие (Moss и Singh, 2012 г.). А човек, който няма жилище, няма безопасно място, където да съхранява вещи –той/тя може да бъде в най-повишен риск от кражба, насилие и сексуални престъпления (Busch-Geertsema и др, 2010: 59).

В някои от страните от извадката, бездомността едва наскоро бе призната за проблем. В Хърватия, например, има Закон за социалното благосъстояние от 2012, озаглавен "От бездомни към социални помощи"; преди това, много социални права и услуги са били недостъпни за тях (Šoštarić, 2013 г.). В Португалия, бездомните хора едва наскоро бяха споменати като специфична целева група.

Във всички държави-членкиот проекта, както и сред другите в Европа, има трудности при определянето на бездомността. Промени в методите за наблюдение и оценка, вземането на решения, използването на различни дефиниции и закони-всичко това прави трудно да се направи надеждна оценка на реалните размери на бездомността. Всъщност, доклад на FEANTSA подчертава, че няколко европейски страни имат редовен или надежден мониторинг на бездомността (FEANTSA, 2014 г.)

Франция, Дания, Португалия и Белгия са сред редица държави-членки, че , които изрично цитират бездомността като приоритет "(FEANTSA, 2014 г.)

Подходите варират: Белгия, например, има набор от подходи, включително пилотното Настаняване-един от първите проекти в страната за подобряване достъпа до жилищна помощ и въвеждането на интегрирана подкрепа. Националната програма за реформи на Португалия се фокусира върху предоставянето на финансова помощ и задоволяване на основните нужди.

Има известни доказателства, че по-голяма отговорност за бездомните хора ще бъде поставен върху общините. Хърватия разви стратегия "2014-2020" за борба с бедността и социалното изключване", която ще бъде последвана от създаването на програма за изпълнение в тригодишен срок, включително задължаване на големите областни градове за финансиране при настаняване и хранене на бездомни хора.

Липсата на жилища на достъпни цени е често срещан проблем и, който често се цитира по сред държавите-партньори в изследването. Италия е разработила програма за инвестиции в социални жилища за семейства в неравностойно положение, включително увеличаване на националния фонд за подпомагане на достъпа до жилища под наем, подкрепящи наемателите в наемните отношения и проблеми, които не са по тяхна вина (FEANTSA, 2014 г.).

2.3 Социалните жилища и безопасно място за живеене за жени с комплексни нужди

Европейският политически дебат показват, че е налице осъзнаване на необходимостта от социални жилища, които да предпазват от домашно насилие. На политическо ниво, има известно признание, че предоставянето на социални жилища може да помогне за подобряване на живота на жените с деца, напускащи жилища, където преживяват домашно насилие. Комисията по заетост и социални въпроси приканва Комисията да предостави социална подкрепа и социални жилища за жени и деца, които се опитват да се справят със ситуации на домашно насилие (Европейски парламент, 2013 г.).

За Европейския съюз, социалното жилище, е ключов елемент в прилагането на основното право на жилище, един от елементите, съдържащи се в Хартата за основните права. Той е признат за "социална услуга от общ интерес" и следователно могат да бъдат подкрепени с държавна помощ (Европейска комисия, 2008 г.). В своите цели Европа 2020, Европейската комисия е определила по-добър достъп до жилище, като един от ключовите си действия.²

Подкрепа Настаняване също е включена в Социално-инвестиционния пакет на ЕК, който беше представен през февруари 2013 г. (Европейската парламентарна услуга по проучвания, 2013 г.). Комисията призова държавите-членки да увеличат инвестициите в социални жилища, като се използва структурните фондове на ЕС (Европейската парламентарна услуга по проучвания, 2013).

За жертви на домашно насилие, "жилището не е периферен въпрос или проблем, който може да бъде отложен с резолюция по-късно. По-скоро, за жени, които се страхуват за своята безопасност и за живота им, жилището е от непосредствено и ключово значение" (Център за жилищните права и, 2006: 1). Настаняването е особено важен проблем за жертви на домашно насилие. За да избягат от насилници, жените трябва да са в състояние да получат алтернативно жилище или да се изсели насилника от дома (адвокати за правата на човека, 2013 г.).

Социалните жилища са проблем за всички страни от извадката. Въпреки това, там има ограничен дебат на политическо ниво, като не се изтъкват специфичните нужди на жените, да не говорим за тези на жените с особено сложни нужди. Интересното е, че доклад за жилищната политика в ЕС направи една препратка към жените специално, като отбелязва, че "други проекти са включили специални жилища за жени" (Сканлън и Уайтхед, 2008: 137).

Има известна загриженост, на национално равнище, за справяне с липсата на подслон – нещо, което е подчертано в доклад от 2012. Въпреки това, изглежда, има много малко политика за осигуряване на безопасни жилища в най-широк смисъл в някои от страните-членки, които участват в проучването. Ситуацията изглежда се е влошило в някои от страните от извадката. Последните доклади подчертават закриването на подслони в Хърватия и Италия³.

Глава 3: жените и домашното насилие

3.1 Данни за домашно насилие в страните

Мащабът на проблема с насилието (физическо и сексуално) срещу жени в Европейския съюз е трудно да се определи, въпреки че данните в момента се събират по-ефективно и стриктно. Мащабът на проблема, който се очертава, е огромен и *проучване в целия ЕС* на Европейската агенция за основните права (2014 г.) подчертава продължаващото малтретиране на жени в целия ЕС.

В доклада се отбелязва: "Една на всеки три жени в ЕС е била подложена на физическо и / или сексуално насилие, някои още на 15 годишна възраст" (Европейската агенция за основните права, 2014: 27). В доклада също така се споменава, че 13 милиона жени в ЕС са преживели домашно насилие през предходната година и 3,7 милиона жени са преживели сексуално насилие през същия период (Европейската агенция за основните права, 2014: 33).

В Белгия и Дания, разграничения са направени между опитите и случаите в течение на живота. В Белгия, през 2010 се казва, че проучване на разпространение на насилието, почти 13% от жените на възраст 20-49 са преживели физическо насилие през живота си. Според проучване на разпространението през 2003, 20% от жените в Дания са преживели опит за физическо насилие през живота си, а 6% са преживели сексуално насилие през живота си, извършено срещу тях от мъжки интимен партньор "(Stelmaszek и Fisher, 2012: 91) ,

В Хърватия, данните показват разлика в броя на жените, които са подложени на домашно насилие често и тези, които са жертви понякога. В изследване, проведено през 2011 г. показва, че 31% от жените са преживели домашно насилие често, докато 44% са били жертва от време на време "(Stelmaszek и Fisher, 2012: 74).

За други страни, включени в извадката, има данни само за общото преживяване на домашно насилие. Запитване във Франция (2012) показва, че около 2.5% от интервюираните жени на възраст 18-75 (прогнозен брой на обявените жертви: 567 000 жени) са били жертви на физическо или сексуално насилие през периода 2010-2011 г. "(Stelmaszek и Fisher, 2012: 102).

В Италия, според проучване, публикувано през 2006 г., данните показват, че 12,2% от жените са преживели физическо насилие през живота си и 1,7% през последните 12 месеца: 6,1% от жените са преживели сексуално насилие в интимни партньорски взаимоотношения в живота си и 1% през последните 12 месеца (Stelmaszek и Фишър, 2012: 146). В Полша, проучване, проведено през 2004 г. установи, че 4,4% са претърпели физическо насилие през последната година, 11.2% през последните пет години, и 18,1% през живота си (Stelmaszek и Fisher, 2012: 210)

В Португалия, 38% от жените са подложени на физическо, психологическо и / или сексуално насилие, още от 18-годишна възраст, според проучване, публикувано през 2008 г. Близо 30% от жените в Австрия са преживели сексуално насилие и подобен процент са преживели домашно и насилие от интимен партньор (Stelmaszek и Fisher, 2012 г.).

В някои страни има данни за случаи на домашно насилие, които са доведени до знанието на полицията. В Белгия, националната статистика за домашно насилие показва, че има общо 57 122 случая (Stelmaszek и Fisher, 2012: 60). В Португалия, националните статистики показват, че има 27 507 престъпления на домашното насилие срещу жени през 2011 година.

3.2 Жените с многобройни нужди

Много по-трудно е да се идентифицира обхвата на проблема при жени с множествени нужди. Определението е: комбинация от два или повече проблеми се разглеждат във Великобритания като "сложен проблем", който се нуждае от интегриран подход. Истината е, че много от жените имат широк спектър от нужди, включително бедно семейство и интимни

връзки, нерешени проблеми с психичното здраве, употреба на наркотици, неспособност да се справи с финансите, липса на жилища, и често, както видяхме, история на насилие и злоупотреба.

Един от индикаторите за мащаба на многобройни нужди е броят на жените в затвора. Обикновено те имат редица взаимосвързани нужди. Броят на жените затворници (2012), въз основа на количествени данни, варира силно между страните-членки, които са част от проекта, въпреки че процентът на общия брой на населението в затворите е относително малък. Прави впечатление, че Дания и Хърватия имат много нисък брой на жените в затвора (Фигура 3.1).

Фигура 3.1: жените затворници в страна членка

Страна	Брой на жените затворници	Процент от общия брой на населението в затвора
Австрия	585	6.7
Белгия	419	4.0
Хърватия	236	4.6
Дания	179	4.4
Франция	2411	3.5
Италия	2808	4.2
Полша	2529	3.1
Португалия	696	5.5

Източник: Walmsley 2012 г.

Проблемната употреба на наркотици е друг показател за многобройни нужди (както се разбира от само себе си) в държавите-членки, както и в другите. Връзката- пол и употребана наркотици е сложна. През 2009 доклад *на жените Гласове* (Европейски център за мониторинг на наркотиците и наркоманиите, 2009 г.) ЕЦМНН подчертава отделните случаи в осем примерни страни. Извадката на изследването включва френски и португалски жени.

Често се правят препратки към проблемни семейни отношения. Мащабът на проблема с наркотиците в рамките на семейството се открие в ЕЦМНН (2012 г.) доклад *Бременност, грижи за децата и семейството: Ключови въпроси за отговора на Европа по проблема с наркотиците*. Според този доклад, повече от 14% от жените, лекувани за проблемна употреба на наркотици живеят с деца във Франция, Италия, Хърватия и Дания; между 10% и 14% в Португалия и Белгия и между 8 и 10% в Полша и Румъния.

Глава 4: Възприемане на домашното насилие

Възприемането на домашно насилие, се подчертава в редица изследвания, като например доклада на Евробарометър (Евробарометър, 2010). Огромното разнообразие в популярните представи за проблема подчертава трудностите при насърчаване на добри практики за жени, пострадали от домашно насилие като цяло, да не говорим за предоставянето на интегрирани жилища и социални инициативи за жени с комплексни нужди.

4.1 нарастващо осъзнаване на проблема с домашното насилие

Ясно е, че има общото повишаване на информираността относно домашното насилие. Процентът на анкетираните от страните на извадките за този проект, които смятаха, че домашното насилие е доста разпространено явление, са както следва: Белгия 53% до 11%, тъй като там има по-рано проведено изследване от 1999 г. на Евробарометър; Дания 16% (до 1%); Франция 32% (с 8%); Италия 53%; Полша 49%; Португалия 50% (спад от 3%). Процентът на анкетираните от страните на извадките за този проект, които смятаха, че домашното насилие е често срещано явление са както следва: Белгия 24% (спад от 3%); Дания 48%; Франция 57% (с 8%); Италия 38% (до 10%); Полша 17%; Португалия 36% (с 9%) (Евробарометър, 2010).

За някои от страните-членки от изследването в този доклад, осъзнаване на важноста от законодателството в областта на домашното насилие е нараснал. 75% от анкетираните от Португалия (от 31% в изследване от 1999 г.) "Сега мисля, че в тяхната страна има закони, за да се накажат тези, които извършват домашното насилие срещу жените", както правят 85% в Белгия (от 48%). Въпреки това, в Дания, нарастването на информираността е незначителен (84% спрямо 82%) (Евробарометър, 2010).

4.2 Нагласи към причините за домашно насилие

Интересното е, че възприемането на причините за домашно насилие, показват, че много хора мислят, че това е резултат от индивидуалния избор. Освен това, отношението към жертвите често корелира с обвинение към тях. В някои от страните от извадката, забележимо голяма част от отговорилите са съгласни, че "провокативното поведение на жените" е причина за насилие срещу тях. За белгийците, това е 52%; за датчаните, 44%; Френски, 45%; Италианци, 47%; Полски, 69%; Португалски, 55%(Евробарометър, 2010).

В почти две-трети от държавите-членки, най-малко 90% от анкетираните разглеждат алкохолизма като причина за насилието (100% от хората в Дания виновен алкохолизъм).

Въпреки това, три страни отчитат значителен спад: Люксембург (80%, което е спад от 95%), Испания (91%, което е спад от 98%) и Белгия (92%, което е спад от 97%), които отразяват резултатите за алкохолизъм, което изглежда касае някои обществени промени в тези страни, когато става въпрос за връзката между домашното насилие и злоупотреба с наркотици и алкохол (Евробарометър, 2010).

Третата и четвърта причина, които са най-често цитирани като поводи за домашното насилие срещу жени в целия ЕС са бедността или социалното изключване (77%) и безработицата (75%). В Дания, 89% от анкетираните, цитирано бедност или социално изключване, като основна причина. Дания (87%) и Португалия (84%) са сред държавите с най-голям брой от анкетираните, които виждат безработицата като причина. 67% от анкетираните от Италия смятат липсата на образование като един от основните фактори при домашното насилие (Евробарометър, 2010).

4.3 Нагласи към сериозността на домашното насилие

В доклада за 2010 г. на Евробарометър, 93% от анкетираните от Франция смятат сексуалното насилие като много сериозен проблем. Десет други страни-членки се съгласиха с това. Полша и

Португалия са сред деветте държави-членки, в които сексуалното насилие се смята за най-малко 20% от анкетираните, за да се третира като „доста сериозно“. В Полша, 24% от анкетираните го описва по този начин; в Португалия, 26 %% от анкетираните го възприемат също по този начин (Евробарометър, 2010).

Глава 5: Жените, бездомността и безопасните жилища

Бездомността изглежда се увеличава в някои страни. Скорошна статия относно положението в Хърватия посочи, че проблемът се разраства. Увеличаването на бездомността е подчертано във Франция през последните години. Франция се регистрира увеличение до 50%, в периода между 2001 и 2011 г. Въпреки това, в Дания, делът на жените се е увеличил незначително от 20% през първото преброяване през 2007 до 22 % в последното преброяване от 2013 г. (Busch-Geertsema и др, 2014: 10, 62).

5.1 Жените и бездомността

Жените все повече се регистрират в статистиката за бездомността. 24% от бездомните жени в Дания живеят при приятели или роднини. Жените регистрирани като бездомни във Франция, представляват 38% от бездомното население (Busch-Geertsema и др, 2014: 60). Има известни доказателства, от Франция, че бездомните жени могат активно да избягват услугите и да не присъстват в регистрите и да живеят с приятели или роднини (Busch-Geertsema и др, 2014: 62)

Все по-често, сред бездомните се регистрират чуждестранните мигранти. Докладвано е, че се е увеличил броят на бездомните имигранти, особено във Франция (заедно с Испания) (Busch-Geertsema и др, 2014: 57).

Жените често са без дом заради домашно насилие. Един доклад относно бездомността в Белгия отбелязва, че жените "често стават бездомни в резултат на домашно насилие" (FEANTSA, 2007). Домашното насилие се посочва като най-значимият фактор за бездомност сред жените в Хърватия (Šoštarić, 2013 г.).

5.2 Липсата на жилище, психичното здраве и злоупотребата с наркотични вещества

Бездомността често е свързана с проблеми с психичното здраве. През 2009 г. една трета от бездомните хора във Франция страдат от тежки психични заболявания. През 2012 г., 4600 от 66300 бездомни възрастни (7%) претендират за обезщетение, което е три пъти повече от тенденциите сред общото население (2,4%) (Busch-Geertsema и др, 2014: 80).

Бездомността също често се свързва с проблемна употреба на вещества в страните от извадката. Стар доклад за бездомните в Австрия открил растящи проблеми с бездомни млади хора с проблемна употреба на наркотици (Schoibl, 2005). Хърватският интервюиран експерт казва: "Сред бездомни хора също са бивши наркомани." Във Франция през 2009 г., почти една трета от бездомните хора имат проблемна употреба на наркотици (Busch-Geertsema и др, 2014:).

5.3 Настаняване като първи подход

"Първо настаняването" застъпва, че жилищата трябва да се предложи, независимо от това дали клиентите са в абстиненция или са на лечение. Тези проекти също са склонни да налагат по-малко вътрешни правила при резиденти, като често включват възможността за "отказване" от получаване на подкрепа (Sumnall и Brotherhood, 2012 г.).

В контекста на употребяващите наркотици, преходните жилища могат да бъдат разграничени в по-общ план, според това дали жилищата се предлагат като награда за въздържание ("лечение първата" подход) или като необходимо условие за ("първо жилище" подход) получаване на жилище е възстановяването (Sumnall и Brotherhood, 2012 г.).

Най-известният пример за подход "Първо жилище" в Европа се финансира от програма на Европейския съюз за заетостта и социалната сигурност. Проектът Настаняване първо в Европа участват пет различни европейски градове, които имат за цел да осигурят на уязвими лица-помещения за настаняване с гъвкави услуги за подкрепа. Въпреки това, участниците в проекта, са до голяма степен от мъжки пол (Busch-Geertsema, 2013 г.).

Проектът има осем принципи, насочени към бездомните хора с психични заболяване и/или употреба на дроги: жилища като основно човешко право; уважение, топлина и състрадание към всички клиенти; ангажимент за работа с клиенти за толкова дълго, колкото те се нуждаят; жилища разпръснати-сайт в самостоятелни апартаменти; разделяне на жилища и услуги; потребителски избор и самоопределение; ориентация към възстановяване; и намаляване на вредите (Busch-Geertsema, 2013 г.). Ясно е, че този проект има отношение към проекта „От улица до дома“, който твърди, че поддържането на жилищна услуга и настаняване е жизненоважна първа стъпка за жени с комплексни нужди.

Глава 6: Услуги за жени с множествени нужди

Има много малко данни от всяка от страните-членки(извадки) относно осигуряването на безопасни жилища за жени с комплексни нужди. Голяма част от услугата е настаняване в около приюти (или липсата на такива), съгласно данните от WAVE (Stelmaszek и Fisher, 2012 г.).

6.1 Характерът на приюти сред страните-членки, извадки в проучването

Докладът WAVE 2012 подчерта общата липса на подсло за жени, жертви на домашно насилие. Всички страни-членки, които са част от извадката, както в повечето други държави, са достигнали броят на подслоните, изисквани от Европейския съюз. Във Франция, Италия и Полша имаше особено голям недостиг (виж фигура 6.1).

Фигура 6.1: заслони предлага в страните-членки на проба

Страна	Брой на подслон пространства	Налични места	Необходими места
Австрия	30	759	837
Белгия	26	1067	460
Хърватия	19	444	342
Дания	45	552	430
Франция	42	1563	6262
Италия	60	500	6019
Полша	1	26	3815
Португалия	37	1064	623

Източник: WAVE 2012 г.

Има някои различия в условията за престоя. В Дания, например, срока на престой е неограничен. В пет от австрийските приюти, жените могат да останат за срок от четири до шест месеца, докато в останалите приюти жени могат да останат до 12 месеца. В Хърватия, приюти предлагат престой за срок не по-дълъг от шест месеца.

В Дания, по-голямата част от приютите се експлоатират от независими женски неправителствени организации, някои от държавата, и най-малко от религиозни неправителствени организация (Stelmaszek и Fisher, 2012: 91). Въпреки това, в повечето страни от извадката, приютите получават финансиране от страна на държавата. Приютите в Белгия се финансират предимно от държавата. Двадесет от приютите в Румъния се управляват от държавата и 15 се управляват от неправителствени организации.

Освен това, приютите не включват изискване за предоставяне на специфично консултиране или други услуги. Много малко от приютите, посочени в доклада на WAVE предлагат и такива услуги. Интересното е, че приют, който съществува в Полша също предлага специфични консултации на жени, преживели насилие (Stelmaszek и Fisher, 2012: 210).

Франция е една от малкото страни (включително други страни-членки, участници в проекта „От улицата до дома“: Австрия, Германия и Обединеното кралство), са създали само за жени съоръжения за спешно настаняване и защита на бездомните жени със или без деца, които да бъдат изведени от среда с насилие. Въпреки това, търсенето на безопасни спешни жилища за бездомни жени и техните деца, вероятно далеч надхвърля наличното предлагане (EMCDDA, 2012 г.).

Ключов проблем е, че приютите често са зле подготвени да отговорят на нуждите на жените с комплексни нужди. В един доклад, австрийски служител в НПО отбелязва, че "нашите клиенти, които са жени с употреба на наркотици не са достатъчно стабилни, за да се адаптират към структурите на женския приют" (цитирано в EMCDDA, 2009: 13).

6.2 Центрове за жените

Докладът на WAVE за 2014 се отнася до центрове за жени. Това са центрове, които предоставят широк спектър от механизми и съвети за жени жертви на домашно насилие. Броят на центрoвете варира в рамките на извадката. Има девет центрове за жени в Австрия, три в Дания, между 120 и 130 в Италия и седем в Португалия (Stelmaszek и Fisher, 2012 г.). Въпреки това, те не предоставят специфични услуги за жени с комплексни нужди.

Всички центрове предоставят информация и консултации, съвет за жертви на домашно насилие и правни консултации. В Италия, центрoвете предлагат консултации, независим вътрешни съвети и информация, докато се осигури подкрепа, безопасност, правни съвети. В Австрия, всички центрове се управляват от неправителствени организации и предлагат специализирана правна консултация и психологическа подкрепа за всички жени, включително жените, които са преживели домашно насилие (Stelmaszek и Fisher, 2012 г.).

6.3 Съществуващи услуги

Ключът към справянето с насилието срещу жените е предоставянето на специализирани услуги, които развиват подходи съобразени с половата принадлежност. Услуги за поддръжка трябва да бъдат проектирани, за да се отговори на нуждите на всички, преживели насилие, признаване на многото различни и специфични нужди на групи като жени емигранти, млади жени и жени с увреждания. Квалифициран персонал и адекватни ресурси и средства са предпоставка за по-високо качество на услугата (Reingarde и др., 2012 г.).

Съветът на Европа е разработил насоки, свързани с вида на услуги в подкрепа на изискванията. Основната разпоредба следва да включва: национални линии за помощ; застъпнически и информационни услуги; психологическо консултиране; подслон; медицински услуги; услуги за жени, страдащи от дискриминация и услуги за децата като жертви или свидетели на домашно насилие (Съвет на Европа, 2011: 22).

Съществуващите услуги са насочени предимно към жените, които бягат от ситуации на домашно насилие. Има и изключения: в Австрия, има 10 центрове за имигранти, етнически малцинства, роми и търсеци убежище жени, както и недокументирани жени емигранти. Въпреки това, жените с особено сложни потребности не са представени много, ако има такива, вниманието е основно на политическо ниво.

6.4 Примери за добри практики

Сравнително малко са примери за добри практики в извадката. Отчасти това може да бъде, защото проектите са често от много малък мащаб и се ангажират с малък брой жени. В действителност, тъй като жените често се укриват от непочтени партньори, проектите естествено предпочитат да „стоят“ в сянка.

Проекти се фокусират върху специфични групи жени. В Хърватия, нов проект подкрепя жените емигранти; в Португалия, "Transition House" в Порто подкрепя жените, които са освободени от затвора и "Casas Primeiro" подкрепя чужди жени и техните деца, които са дошли в Португалия по здравословни причини (Busch-Geertsema, 2012 г.). Датски проект осигурява услуги за жени, опитващи се да напуснат секс индустрията. Голяма част от жените са жертви на трафик на хора. ⁴

В Холандия проект предвижда социални жилища за млади майки и подрастващи момичета, което съжителства с възрастни хора в .Строителна фирма, Nabion, изгражда жилищен блок с 17 жилищни единици и ги отдава под наем за благотворителност. Тринадесет апартамента са предназначени за млади майки и подрастващи момичета, които вече не могат да живеят със семейството си и се нуждаят от помощ, за да живеят самостоятелно, по различни причини, а останалите четири жилища се отдават под наем за постоянно (CECODHAS (2012 г.).

В Румъния, *Casa Ioana* организацията предлага широка гама от услуги за подкрепа на жени и деца, живеещи в среда на домашно насилие. Тяхната мрежа от услуги подкрепя уязвимите жени и деца, за да си възвърнат контрола над живота.

В Ирландия, има редица организации, които работят в сътрудничество за подпомагане на особено уязвими жени, живеещи в среда на домашно насилие. Редица примери за добри практики в Ирландия бяха отбелязани:

- *Ruhama* е женски център, който поддържа жените, работещи в секс индустрията;
- *SONAS Housing* подкрепя жени, бягащи от домашно насилие;
- *Фокус Ирландия* работи да осигури подкрепа на бездомните хора;
- *Daisyhouse* е организация, която подкрепя жените, които са станали бездомници, особено чрез травма като пристрастяване към дроги, злоупотреба, съвлошени оръжия на взаимоотношения;
- DePaul Ирландия има услуга, която осигурява подпомагане и настаняване на жени, които излизат от затвора.

6.5 Пропуски в предоставянето на услуги

Оказва се изключително трудно да се намерят примери за добри практики в целия ЕС. В рамките на държавите-членки, участващи в извадката, някои примери са се появили при обстояйни проучвания. Интервюта показват, че специалистите, работещи с жени с особени нужди не са наясно с тези проекти, което предполага, че те са рядкост.

В някои национални случаи, са били направени проучвания. Например, *Casa Ioana* асоциация в Румъния е начертан план за вътрешни услуги за подкрепа жертви на насилие в цялата страна, въпреки че много от услугите в публичния сектор често не предлагат специална услуга: лицето, отговорно за предоставяне на подкрепа оказва подкрепа и за други области извън домашното насилие.⁵

Според по-голямата част от анкетираните, които работят с жени с комплексни нужди, основният проблем е липсата на средства за осигуряване на адекватни услуги. Според румънски анкетиран, "през 2013 г., *Casa Ioana* не можа да приеме 198 семейства през цялата година, тъй като не са разполагали с достатъчно стаи. Много услуги домашно насилие се отнасят за застъпничество и не е задължително да има случаи на експлоатация."

Има индикации, че когато съществуват проекти, те са насочени към специфични групи от жени. Следователно, има проекти, които осигуряват жилища за жени, които напускат затвора; има проекти, които подкрепят жените, напускащи секс индустрията. Въпреки това, има няколко, проекти, които предвиждат защитени жилища за по-широка група клиенти.

Има свидетелства, че когато съществуват такива проекти, те обикновено са създадени и управлявани от НПО, а не от държавата. Интервюиран от Хърватия отбелязва, че "в Хърватия само църковна организация имат такива интегрирани програми за жилищно настаняване, както и за наркомани, докато те са в процес на оздравяване." Напоследък всички неправителствени доставчици на пространство и подкрепа на бездомните хора-НПО и църковни организации като Каритас са формирали мрежа, и работят в близко сътрудничество с хората, които вземат решения.

Има известни доказателства, че има разпоредба за мъже с комплексни нужди, Например, португалски анкетиран отбелязва, че "в жилищното подпомагане има инициативи, насочени към хората с комплексни нужди, но те главно са насочени към мъжката част от населението (а именно мъжете напускат затвора или имат проблеми с наркотиците)."

Налице е липса на подкрепа за жени, освободени от затвора. Във Франция и Италия например, много жени, освободени от затвора откриват, че не могат да работят, освен ако не са успели да решат редица въпроси, свързани с техните семейства, здраве, лекарства и жилища (Cruells и Igareda, 2006: 61). Според администрацията на затворите във Франция, 10% от лишените от свобода, които напускат затвора не знаят къде ще живеят след това (Crétenot и Liaras, 2013 г.).

В тези две страни, е налице липса на правно задължение за жени, освободени от затвора. В действителност, има обща липса на подкрепа в Италия и Франция. В Италия, е особено трудно за чуждестранните жените затворници да получат жилища след тяхното освобождаване, ако те нямат гражданство (Cruells и Igareda, 2006).

Всъщност, жени с комплексни нужди, се настаняват в приюти с други жени, бягащи от домашно насилие. Португалският интервюиран отбелязва: "За жените, живеещи в домашно насилие," типичното решение е убежища за жертви на домашно насилие ."

Глава 7: Необходимостта от интегрирани услуги за холистична подкрепа

Голяма част от дискусиата на ниво европейска политика, стратегия и практика подчертава стойността на интегрирания подход за подкрепа на уязвими клиенти. Това се отнася и за борбата с насилието срещу жените и хората без жилище.

7.1 многостранен подход към насилието срещу жените

Има някои закони, които се явяват многостранен подход към насилието срещу жени, съществува и регулиране на наказателното, гражданското, семейното процедурно право, както и предоставяне на услуги в един "пакет". Това показва, че насилието срещу жените се отразява в много (ако не във всички) аспекти на живота на засегнатите и че интегрирания, холистичен подход е полезен (Хагеман-White и др, 2006: 24).

Някои от елементите, които са споменати изрично са особено важни за жените с комплексни нужди: повишаване на осведомеността и интервенционни мерки; защитни, превантивни и наказателни мерки; разпоредба за безопасността на жените чрез отделяне на нарушителя от жертвата; безопасността на децата; мерки за бърз процес; правни мерки срещу насилието; пресичане на различни правни области; консултиране и застъпничество.

7.2 Интегрирана подкрепа за жени

Има доказателства в целия ЕС, че подкрепата на жени с комплексни нужди изисква интегриран подход. Това е особено вярно в за жени, употребяващи наркотици, за жените затворници, бездомни жените, както и тези с психични заболявания.

EMCDDA твърди по отношение на употребяващите наркотици, че "предоставянето на медикаментозно лечение, без допълнителна подкрепа или услуги води до ограничени и противоречиви ефекти" (Sumnall и Brotherhood , 2012: 16). Подкрепа за проблемно употребяващите наркотици, достъп до защитени жилища, образование (включително и професионално обучение) и дългосрочна заетост са основни елементи на превенция на социалното изключване и насърчаване на социалната реинтеграция.

Аргумент за напредък е увеличаването на акцента върху подхода „ управление на случай“. Управление на случай включва тези стратегии, в които мениджърът е отговорен за свързването на пациентите с множество и разностранни услуги. Основните дейности включват оценка, планиране, насочване, мониторинг и застъпничество (Sumnall и Brotherhood, 2012 г.).

7.3 Интегрирана жилища подкрепа

Обсъждането на социални жилища също така подчертава необходимостта от интегрирани услуги в осигуряването на ефективна подкрепа за жертви на домашно насилие, които са били без подслон. FEANTSA (2007) твърди, че справянето с домашното насилие ангажира редица хора и изисква политическа подкрепа и съпричастност, с цел разработване на ефективен подход, който може да има реално въздействие върху намаляването и премахването на насилието и подкрепа на тези, които са били негови жертви. Комисията по правата на жените и равенството между половете насърчава "държавите-членки да предоставят интегрирани социални услуги за семейства, които са преживели домашно насилие" (Европейски парламент, 2013: 17).

Организациите, които работят с бездомни хора имат важна роля по отношение на жените, които бягат от домашно насилие. Съвместният доклад относно социалната закрила и социалното приобщаване, призовава държавите-членки да разработят интегрирани стратегии за борба бездомността, фокусирани върху: превенция; осигуряване на жилища, подобрена поддръжка за хората, които живеят под заплаха от насилие (Европейска комисия, 2010: 82).

Подкрепата при осигуряване на жилища е довело до намаляване на бездомността. FEANSTA цитира Финландия, Шотландия и Холандия като страни, в които бездомността е намаляла в резултат на приемането на интегрирани решения, с особен акцент върху жилищните подходи, които са ръководени успешно. Той също така потвърждава, че във все по-голям брой страни се предлага незабавен достъп до защитени жилища, като средство за справяне с бездомността (2014 г.).

Глава 7: Изводи и препоръки

7.1 *Заклучения*

Този преглед показва, че докато Европейският съюз не разглежда въпроса за жените с комплексни нужди, като необходимост от интегриран подход, който това трябва да се впише в една цялостна стратегия, то едва ли ще има устойчиви резултати. По-специално, че за намаляване на насилието срещу жени, да се посрещнат нуждите на уязвимите групи, трябва да се разработят защитени жилища и да се насърчи използването на интегриран подход за подпомагане на хората в неравностойно положение.

Съвременната европейска позиция относно прекратяване на насилието върху жените е добре установена и това може да подпомогне изграждането на цялостен, интегриран подход за жилищна подкрепа на жени с комплексни нужди. Въпреки това, разликите в постигнатия резултат между държавите-членки е сериозна. Разликата в осъзнаване на проблема с насилието срещу жените, е отбелязано в някои общоевропейски проучвания и е особено тревожно.

Има опасност от дублиране на работата и неразбиране на въпроса за жени с комплексни нужди. В много случаи, насилието и злоупотребата са тези, които са причината жените да стават бездомни, да извършват сексуални услуги, злоупотребяват с наркотични вещества и да са в контакт със системата на наказателното правораздаване.

Литературата показва, че ЕС признава стойността на социални жилища, като важен елемент за улесняване на бягството на жените и техните семейства от домашно насилие. От особен интерес е развитието на подход "първо жилище", да се разглежда настаняването като жизненоважна първа стъпка в подкрепа на хората в неравностойно положение. Въпреки това, проектът "първо жилище" се фокусира върху уязвимите хора и от двата пола (наистина, предимно от мъжки пол), вместо да идентифицира конкретните проблеми сред жените с комплексни нужди.

Литературата подчертава, че ЕС насърчава интегриран подход за осигуряване на жилища и свързаните услуги за подкрепа за уязвимите хора, особено жени, бягащи от домашно насилие. Литературата също подчертава стойността на тези подходи и че европейските стратегии подчертават необходимостта от съгласувана подкрепа за подпомагане на хората в неравностойно положение. Въпреки това, в тази литература има тенденция да се говори за хора в неравностойно положение, като цяло, а не се акцентирани специфичните нужди на жените с комплексни нужди.

Ясно е, че ситуацията в цяла Европа се променя. Някои страни просто не разполагат с никакви примери за жилищна политика и социални интервенции за особено уязвими жени. Липсата на отговор от професионалистите в областта може да се отрази негативно на цялата ситуация.

Въпреки това, също така е ясно, че тласък за разработването на такива интервенции не идва от правителствата на национално или на местно ниво: по-скоро това е от малки, слабо финансирани и често благотворителни организации, които имат определена мисия да се справят с този проблем. В много от докладите за дори най-масовите приютите, НПО често се споменават като предоставяне на ключовата подкрепа. Всички примери за добри практики са проекти, ръководени от НПО.

7.2 Препоръки

Основните препоръки са, както следва:

- Интегрирана подкрепа на жилищни проекти за жени с комплексни нужди, които трябва да бъдат насърчавани на европейско и на национално равнище.
- Между-институционалното сътрудничество и холистичен подход е ключов елемент в подкрепа на нуждите на целевата група на услугата: това трябва да бъде постигнато на всички нива.
- В центъра на вниманието са главно мъже, като до голяма степен са игнорирани комплексните нужди на жените: фокусът трябва да се промени.
- Добрата практика трябва да бъде призната, насърчавана и широко разпространена.
- Работата и услугите при мъжете трябва да бъде най-малкото повторени при жените.
- Европейската политика трябва да насърчава интегрираната жилищна подкрепа за жени с комплексни нужди.
- Интегрираната жилищна подкрепа трябва да стане сигурна основа на различните подходи, докато сегашния подход разчита предимно на добрата воля и доброволчеството.

Показалец

Advocates for Human Rights (2013), 'Domestic Violence and Housing', *Stop Violence Against Women* Website. Online: http://www.stopvaw.org/domestic_violence_and_housing [Accessed 08 April 2014].

Busch-Geertsema, V, Benjaminsen, L, Filipovič Hras, M. and Pleace, N. (2014), *Extent and Profile of Homelessness in European Member States*. Brussels: FEANTSA. Online: http://www.feantsaresearch.org/IMG/pdf/feantsa-studies_04-web2.pdf [Accessed 15/03/2015].

CECODHAS (2012), *Preparing the future, Affordable housing and the challenge of an ageing population in Europe – Success stories*. Brussels: CECODHAS Housing Europe,.

Centre on Housing Rights and Evictions (2006), *A Place in the World: The Right to Adequate Housing as an Essential Element of a Life Free from Domestic Violence*. Online: http://www.hfhap.org/ap_update/images/cohre_report.pdf [Accessed 26/09/2014].

Crétenot, M. and Liaras, B. (2013), *Prison Conditions in France*. Rome: Antigone Edizioni and European Prison Observatory. Online: <http://www.crimeandjustice.org.uk/sites/crimeandjustice.org.uk/files/Prison%20conditions%20in%20Portugal.pdf> [Accessed 13/03/2015].

Cruells, M. and Igareda, N. (2006), *Women, Integration and Prison. An analysis of the processes of sociolabour integration of women prisoners in Europe: MIP PROJECT Final Report*. Luxembourg: European Commission. Online: http://ec.europa.eu/research/social-sciences/pdf/mip_en.pdf [Accessed 11/03/2015].

Dores, A., Pontes, N. and Loureiro, R. (2013), *Prison Conditions in Portugal*. Rome: Antigone Edizioni and European Prison Observatory. Online: <http://www.crimeandjustice.org.uk/sites/crimeandjustice.org.uk/files/Prison%20conditions%20in%20Portugal.pdf> [Accessed 13/03/2015].

Eurobarometer (2010), *Special Eurobarometer 344: Domestic Violence against Women*. Brussels: European Commission.

European Agency for Fundamental Rights (FRA) (2014), *Violence against women: an EU-wide survey*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission (2008), *Biennial Report on social services of general interest*. Brussels: European Commission. Online: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008SC2179&from=EN> [Accessed 24/09/2014].

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) (2012), *Pregnancy, Childcare and the Family: Key issues for Europe's response to drugs*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) (2009). *Women's voices: experiences and perceptions of women who face drug-related problems in Europe*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

European Parliament (2013), *REPORT on social housing in the European Union (2012/2293(INI))*. Brussels: European Parliament. Online: [http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2012/2293\(INI\)](http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2012/2293(INI)) [Accessed 16/06/2014].

European Parliamentary Research Service (2013), *Social Housing in Europe*. Online: <http://epthinktank.eu/2013/04/04/social-housing-in-europe/> [Accessed 31 March 2014]

FEANTSA (2007), *Homelessness and Domestic Violence*. Brussels: FEANTSA.

FEANTSA (2014), *Confronting Homelessness in the Framework of the European Semester 2014: A FEANTSA Monitoring Report*. Brussels: FEANTSA.

Moss, K. and Singh, P. (2012), *Women rough sleepers who are victims of domestic abuse*. Wolverhampton: University of Wolverhampton.

Reingarde, J., Humbert, A.L., Borza, I., Burkevica, I. and Paats, M. (2012), *Review of the Implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States: Violence against Women – Victim Support*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Scanlon, K. and Whitehead, C. (Eds.) (2008), *Social Housing in Europe II: A review of policies and outcomes*. London: London School of Economics

Schoibl, H. (2005), *Report on homelessness in Austria*. Salzburg: Helix Consulting. Online: http://www.helixaustria.com/uploads/media/homelessness_in_Austria_-_statistical_update_04.pdf [Accessed 15/03/2015]

Šoštarić, M. (2013), Homelessness in the Republic of Croatia: A Review of the Social Welfare System for Homeless People', *European Journal of Homelessness* 7(2), pp. 287–300. Online: http://www.feantsaresearch.org/IMG/pdf/ms_croatia.pdf [Accessed 10/03/2015].

Stelmaszek, B. and Fisher, H. (2012), *Country report 2012: Reality check on data collection and European services for women and children survivors of violence*. Vienna: Women Against Violence in Europe (WAVE).

Walmsley, R. (2012), *World Female Imprisonment List*. London: International Centre for Prison Studies. Online: http://www.prisonstudies.org/sites/prisonstudies.org/files/resources/downloads/wfil_2nd_edition.pdf [Accessed 04/03/2015].